

МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ФОРМИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Юнін О. С., Шевченко С. І.

ВСТУП

Наразі перед Україною стоять важливі та складні виклики – держава та суспільство мають відстояти свій суверенітет та незалежність перед найбільшою після Другої світової війни загрозою вільному та цивілізованому світу у вигляді російської федерації, водночас продовжувати реформування державних інститутів, наближаючи їх до стандартів Європейського Союзу, разом із тим продовжувати формування громадянського суспільства. Звісно, внаслідок повномасштабної збройної агресії багато пріоритетних завдань відійшли на другий план, але Україна та українське суспільство не мають забувати, заради чого, власне, відбувається спротив росіянам – побудова правової демократичної держави та вступ до Європейського Союзу як об'єднання саме правових і демократичних держав. Обрана нами тематика стосується одразу двох важливих аспектів, які можна назвати «індикаторами готовності» вступу держави до Європейського Союзу – наявність правоохоронних органів, які функціонують заради забезпечення інтересів суспільства, його захисту, а не для захисту інтересів диктаторів або правлячих еліт у автократіях, а також активна участь громадянського суспільства в управлінні державними справами. Ми вважаємо, що громадській контроль здійснює саме громадянське суспільство шляхом активної позиції громадян як окремо, так і через різні об'єднання. Таким чином обрана нами тематика є актуальною, оскільки від побудови ефективного механізму громадського контролю залежить не лише запобігання перетворенню правоохоронних органів із захисників суспільних інтересів на охорону недемократичних режимів від власних громадян, також і євроінтеграційне майбутнє України. Громадський контроль за діяльністю Національної поліції України сприятиме й подальшому розвитку інститутів громадянського суспільства.

Проблематика громадського контролю за органами державної влади, за правоохоронними органами й зокрема за Національною поліцією розкривається у працях вітчизняних дослідників та є відносно новою, оскільки Національна поліція України бере свій початок

лише з 2015 року (у порівнянні із деякими державами західного світу, які формували власні національні правоохоронні органи сотні років), але інститут громадського контролю за Національною поліцією України є динамічним явищем, яке потребує подальшого висвітлення. Серед дослідників варто виділити науковий доробок В. Барби, І. Бубнової (громадський контроль розглядається у контексті загальної проблематики взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування, населенням); С. Брателя (висвітлюються аспекти громадського контролю ще за діяльністю міліції); В. Василенка, Р. Ваціліна (розглядають адміністративно-правове забезпечення громадського контролю за діяльністю Національної поліції України); С. Вітвіцького (висвітлює загальні теоретичні аспекти контрольної діяльності); Л. Гапоненка (розглядає питання громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади); В. Гриценка (висвітлює теоретичні питання функціонування інституту громадського контролю за діяльністю Національної поліції України); С. Денисюка (докторське дослідження стосується загалом громадського контролю за правоохоронною діяльністю в Україні); О. Забожчук (дослідниця розглядає питання адміністративно-правових засад взаємодії Національної поліції України з місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування); І. Казанчука (висвітлює поняття й форми громадського контролю за діяльністю правоохоронних органів); В. Кейдалюка (розглядає взаємодію Національної поліції України з громадськими об'єднаннями правоохоронної спрямованості); А. Клочка, М. Коваліва; Л. Кузьо, Л. Кулачок-Тітової (загальні питання громадського контролю за діяльністю поліції, організаційно-правові форми здійснення громадського контролю за діяльністю Національної поліції України); В. Кравчука (висвітлює проблеми законодавчого регулювання здійснення громадського контролю в Україні); Н. Лебедевої (досліджує адміністративно-правове регулювання взаємодії поліції із населенням); С. Медведенка (праці присвячені адміністративно-правовим засадам взаємодії Національної поліції України з громадськістю в правоохоронній діяльності); Ю. Мех (дослідниця розглядає форми громадського контролю з охорони громадського порядку); Р. Миронюка (у монографії здійснив комплексне висвітлення адміністративно-правових засад здійснення громадського контролю за діяльністю Національної поліції України); О. Музичука (займається визначенням особливостей загального поняття контролю за діяльністю правоохоронних органів); А. Неугоднікова (вивчає громадський контроль за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації); О. Передерія розглядає різні форми громадського контролю за діяльністю поліції); О. Поклада, Д. Припутня (праці

присвячені загальним теоретичним засадам громадського контролю за діяльністю поліції); О. Полторакова (пише про громадський контроль за суб'єктами сектору безпеки і оборони); І. Сквірського (праці стосуються у тому числі й організаційних форми громадського контролю); О. Терещука (пише про адміністративно-правові засади громадського контролю за правоохоронною діяльністю в Україні); О. Юніна (дослідження присвячені понятійно-категоріальному апаратові, а також формам громадського контролю за діяльністю поліції) та інших.

1. Мета громадського контролю за діяльністю Національної поліції України

Кожен вид контролю за органами публічної влади покликаний виконувати певні завдання й досягати конкретної мети, завдяки якій він, власне, здійснюється. Необхідно розглянути загальні питання мети контролю за органами державної влади. Деякі дослідники розглядають мету контролю через його основне призначення, яке полягає у тому, що завдяки ньому можна знайти відхилення у діяльності певного органу державної влади від норми, втручання у діяльність підконтрольного органу та внесення змін у його діяльності задля усунення виявлених недоліків та відхилень. Контролюючий орган та підконтрольний об'єкт знаходяться у відносинах адміністративного підпорядкування (у випадку внутрішнього контролю) або вони можуть організаційно не знаходитися у відносинах адміністративного підпорядкування (це зовнішній контроль)¹. Відштовхуючись від такого визначення можна зауважити, що громадський контроль має яскраву особливість, оскільки контролюючі функції здійснюють громадяни, а не орган державної влади та посадові особи, які знаходяться у адміністративному підпорядкуванні внутрішнього контролю або посадові особи інших органів виконавчої влади, для яких контролюючі функції є основними у їх діяльності.

В Юридичній енциклопедії мету саме громадського контролю можна виокремити через аналіз визначення цього поняття. Тут вказується, що він виступає важливою формою реалізації демократії та є способом залучення населення до управління суспільством та державою. У визначенні, наведеному у зазначеній енциклопедії також міститься яскравий приклад особливого характеру такого контролю у порівнянні із іншими видами контролю. Якщо метою інших видів контролю може бути, як зазначалося, фіксація відхилень у роботі

---

¹ Рубцов В. П., Перинська Н. І. Державне управління та державні установи : навч. посіб. для дистанційного навчання / за ред. доктора соціол. наук, проф. Ю. П. Сурміна. Київ : Університет «Україна», 2008. С. 187–188.

підконтрольного об'єкту від норми, то за результатами перевірок, що здійснюються в контексті громадського контролю передбачене лише інформування відповідних державних органів про виявленні порушення та пропозиції щодо притягнення правопорушників до відповідальності². Тобто метою громадського контролю не може виступати притягнення контролюючим органом (громадянами України у процесі реалізації різних форм громадського контролю) до відповідальності порушників у разі виявлення відхилень від норми у діяльності підконтрольного органу. Разом із тим, акцентуємо увагу на тому, що це є спосіб залучення населення до управління суспільством і державою. На нашу думку, у цьому й полягає особлива мета громадського контролю, окрім, власне, пошуку відхилень у діяльності поліції від норми, метою є саме залучення громадян до управління правоохоронними органами. Громадяни мають відчувати причетність до забезпечення правопорядку та розглядати це як важливу цінність. Залучення громадян до контролю за поліцією також може сприяти підвищенню рівня довіри до діяльності поліції, що у свою чергу позитивно відобразиться на ефективності діяльності поліції.

Дослідник О. Бондар вказує, що контроль є правовою формою здійснення управлінської діяльності уповноважених державних органів та їх посадових осіб із встановлення фактичної відповідності результатів діяльності підконтрольних суб'єктів очікуваним цілям, перевірці, якими шляхами і засобами результату було досягнуто (відповідність вимогам права) та на основі цього приймаються певні заходи регулятивно-охоронного характеру³. Громадяни України, які беруть участь у здійсненні громадського контролю, не виступають у ролі посадових осіб конкретних уповноважених органів та не можуть приймати заходи регулятивно-охоронного характеру, саме тому метою громадського контролю не може бути притягнення до відповідальності порушників в результаті здійснення контролю. Відповідно до зазначеного визначення метою контролю є здійснення регулятивного впливу на діяльність Національної поліції України, забезпечення дисципліни і порядку у її діяльності, хоча й у випадку громадського контролю такий вплив ускладняється через зазначену особливість. У своєму дослідженні С. Вітвіцький наголошує, що метою контролю виступає також пізнання причин відхилень та проблем, що виявлені в результаті

---

² Андрійко О. Ф. Громадський контроль. *Юридична енциклопедія: В 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін.* Київ : «Укр. енцикл.», 1998. URL: https://leksika.com.ua/16501001/legal/gromadskiy_kontrol

³ Бондар О. Г. Поняття контрольно-наглядової діяльності як основа дослідження контрольно-наглядової діяльності у сільському господарстві. *Часопис Київського університету права.* 2014. № 1. С. 254. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_1_59

контролю⁴. Через особливості громадського контролю за діяльністю Національної поліції України ми наголошуємо, що саме причини проблем, які виявлені у результаті здійснення громадського контролю, можуть бути вирішені завдяки співпраці підконтрольного органу та представниками громадянського суспільства у процесі надання поліцейським громадянами цінної інформації про те, що саме турбує громадян у питанні забезпечення правопорядку, громадяни можуть надавати шляхи поліпшення діяльності поліції із точки зору того, яким бачать правопорядок і яким він має виглядати саме очима громадян та суспільства. Якщо скоротити, метою громадського контролю за діяльністю Національної поліції України є підвищення ефективності діяльності поліції через інформування поліцейських у процесі взаємодії через різні форми громадського контролю реальних потреб і запитів суспільства щодо надання поліцейських послуг та пріоритетних потреб у забезпеченні правопорядку. Якщо брати до уваги досвід недемократичних держав, через відсутність громадянського суспільства й реального впливу суспільства на поліцейські структури в таких державах останні стануть «відірваними» від суспільства та їх реальних потреб. Це призводить до падіння або до відсутності довіри до правоохоронців, що у свою чергу призводить до зниження ефективності діяльності поліції щодо виконання правоохоронних функцій. С. Вітвіцький зауважує, що мета громадського та державного контролю співпадають, нею виступає налагодження нормального функціонування системи державного управління і забезпечення правопорядку в державі⁵. Погоджуємося, водночас із зауваженнями, що відрізняються методи досягнення такої мети через відсутність у громадян тих «класичних» повноважень у здійсненні контролю, який мають посадові особи контролюючих органів.

На думку І. Сквірського, в публічному управлінні метою громадського контролю є неухильне та свідоме дотримання вимог чинного законодавства суб'єктами права задля забезпечення та реалізації прав, свобод та законних інтересів приватних осіб у сфері публічного управління⁶. Наведена мета на нашу думку є достатньо широкою і може стосуватися мети контролю загалом. В. Мельников у питанні

---

⁴ Вітвіцький С. С. Мета та завдання контрольної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету* : серія: Право. Ужгород : Гельветика, 2014. Т. 2, Вип. 29. С. 32.

⁵ Вітвіцький С. С. Мета та завдання контрольної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. Ужгород : Гельветика, 2014. Т. 2, Вип. 29. С. 33.*

⁶ Сквірський І.О. Мета, завдання та функції громадського контролю в публічному управлінні. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2012. № 2. С. 125.

мети громадського контролю також зазначає про перевірку відповідності дій органів державної влади законодавству, внесення коректив, якщо у процесі здійснення контролю було виявлено недоліки а також виправлення таких недоліків шляхом звернень до компетентних органів (тобто, власне, до того самого органу, де виявлені недоліки або до контролюючих органів, які можуть здійснювати зовнішній контроль за діяльністю Національної поліції України) або через так звану мобілізацію громадської думки⁷. На нашу думку, такий метод як підняття проблемного питання у публічному просторі, медіа тощо є ефективним, але специфічним для здійснення контролю, який не матиме швидких результатів й не означає беззаперечне притягнення порушників до відповідальності. Зауважимо також, що специфіка мети громадського контролю полягає й у тому, якщо у інших видах контролю відстеження відхилень у діяльності підконтрольного поставленим перед ним завданням відбувається посадовими особами й можуть стосуватися формальних аспектів (порушення протоколів, правових приписів тощо) відхилення у діяльності Національної поліції України зі сторони громадян та інститутів громадянського суспільства розглядається із позиції, що саме громадяни та суспільство вважають відхиленням у діяльності. Тобто громадський контроль полягає у тому, що інститути громадянського суспільства можуть знайти відхилення у діяльності Національної поліції України від служіння саме інтересам суспільства й того, що саме безпосередньо представники суспільства вважають суспільними інтересами. Тобто метою громадського контролю є дотримання служіння Національної поліцією України саме інтересам українського суспільства, разом із тим у процесі здійснення такого контролю Національна поліція України та громадянське суспільство налагоджують взаємодію, результатом якої постає краща інформованість поліції про реальні суспільні інтереси, зникають різноманітні причини й фактори, що можуть викликати конфлікти представників суспільства із поліцією як державною інституцією.

Р. Миронюк вважає, що метою громадського контролю за діяльністю Національної поліції України є недопущення дій підконтрольних суб'єктів за межами законності та правопорядку й попередження можливих відхилень від намічених цілей та інтересів суспільства і його суб'єктів, усунення у разі появи таких відхилень їх негативних наслідків⁸. Наголос у такому визначенні мети йде саме на профілактиці

---

⁷ Мельников В. В. Сутність і призначення контролю у сфері публічної влади. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2023. № 11. С. 90.

⁸ Миронюк Р. В. Громадський контроль за діяльністю поліції: монографія. Дніпро : ДДУВС, 2020. С. 28.

негативних наслідків, що можуть настати у діяльності поліцейських, особливо слушно дослідник наголошує на відхиленні від цілей та інтересів саме суспільства, якому, власне, мають служити посадові особи Національної поліції України.

Отже, на основі аналізу наукової літератури можна зробити висновок, що мета громадського контролю є специфічною та відрізняється від мети інших видів контролю, які передбачають пошук посадовими особами контролюючих органів відхилень у діяльності підконтрольного органу відповідно до поставлених перед ним завдань, порушень норм чинного законодавства у процесі діяльності підконтрольного органу, внесенні коректив у діяльність підконтрольного органу та притягнення порушників до відповідальності. Мета громадського контролю має ряд специфічних відмінних ознак, оскільки її зміст полягає у залученні громадян до управління суспільними та державними справами у сфері забезпечення правопорядку правоохоронними органами, налагодженні ефективної взаємодії між громадянським суспільством та Національною поліцією України (яка передбачає обізнаність поліцейських у реальних потребах та інтересах суспільства у питанні забезпечення правопорядку та виступає запобіжником появи причин, що можуть призвести до конфліктів між суспільством та правоохоронними органами), пошуком, виявленням та запобіганням відхилень у діяльності Національної поліції України служінню саме суспільним інтересам, інтересам конкретних громад (міст, сіл тощо). Глобальною метою громадського контролю за діяльністю Національної поліції України таким чином є запобігання (через реалізацію передбачених законодавством форм громадського контролю інститутами громадянського суспільства) перетворення її з органу забезпечення правопорядку в інтересах суспільства і держави на карально-репресивного захисника інтересів недемократичного режиму.

2. Завдання та форми громадського контролю за діяльністю Національної поліції України

Відповідно до мети громадського контролю, звісно, перед ним ставляться й певні завдання. В науковій літературі існують різні погляди на ті завдання, що стоять перед громадським контролем як загального явища у сфері контролю за діяльністю органів виконавчої влади. О. Пашинський до завдань громадського контролю в демократичних країнах відносить інформування громадськості щодо діяльності органу публічної влади (погоджуємося, що задля формування громадської думки про ефективність діяльності певного органу державної влади громадяни мають отримати всебічну

інформацію про його діяльність. Хоча, тут є важливий аспект, що інформацію про діяльність здебільшого готує сам підконтрольний орган, і не існує механізмів перевірки достовірності поданої до публічного загалу інформації); сприяння підвищенню ефективності роботи органів місцевого самоврядування (якщо розглядати такий контроль за органами місцевого самоврядування, які самі, на нашу думку, є інститутами громадянського суспільства й суб'єктами громадського контролю), та органів державної влади (це завдання стосується саме результату взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства); підтримання іміджу органів державної влади (імідж Національної поліції України формується через ставлення громадян до неї та через думку громадян про її ефективність, відданість принципам захисту прав і свобод громадян, від рівня довіри до цього правоохоронного органу, який не може бути високим через відсутність залучення громадян до управління поліцією); забезпечення прозорих процедур, пов'язаних із кадровими питаннями (громадяни через участь у поліцейських комісіях тощо можуть впливати на якість кадрів, що потрапляють або навпаки звільняють із органів державної влади тощо); забезпечення прав і свобод громадян у діяльності органів державної влади; підвищення якості надання адміністративних послуг органами державної влади⁹.

Ю. Ніронка зауважує, що завдання громадського контролю за діяльністю органів публічної влади не можуть зводитися лише виявлення розбіжностей між завданнями та результатами діяльності органів публічної влади, оскільки метою громадського контролю є усунення причин, які зумовлюють таку невідповідність, саме тому завданням громадського контролю є попередження можливих відхилень від намічених цілей та інтересів суспільства та ліквідація негативних наслідків. Відповідно дослідник наводить наступні завдання громадського контролю за діяльністю державних органів: контроль за дотриманням нормативних приписів цими органами; перевірка на відповідність законам правових актів, які видаються зазначеними органами; інспекція доцільності управлінських рішень у процесі здійснення та організації владно-розпорядчої діяльності; контроль за дотриманням визначених законами заборон і обмежень та дисципліни а також за якістю виконання посадовими особами повноважень; контроль за підбором, підвищенням кваліфікації кадрового складу; контроль за дотриманням прав і свобод та інтересів громадян; перевірка раціонального розподілу та використанням

---

⁹ Пашинський О. С. Громадський контроль як чинник демократичного розвитку держави і суспільства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 498.

матеріальних, фінансових та інших ресурсів та дотримання режиму економії¹⁰. На нашу думку, такі завдання, як інспекція доцільності управлінських рішень, перевірка раціонального розподілу використання матеріальних, фінансових та інших ресурсів є завданнями, притаманними іншим видам контролю та здійснюється професіоналами, тобто компетентними посадовими особами внутрішнього контролю або зовнішніх контролюючих органів державної влади, які мають відповідну кваліфікацію (на нашу думку, звичайні громадяни не компетентні й не можуть розбиратися на такому високому рівні у специфічних організаційно-управлінських питаннях доцільності і раціональності тих чи інших дій).

О. Музичук розглядає десять основних завдань контролю за правоохоронними органами, серед яких є перевірка та аналіз дотримання правоохоронними органами законодавства та дисципліни; встановлення якості та ефективності виконання покладених на них завдань; сприяння виконанню правоохоронними органами покладених на них завдань; нагляд за дотриманням такими органами прав, свобод та законних інтересів їх персоналу; профілактика, виявлення та припинення правопорушень серед працівників правоохоронних органів та притягнення винних до відповідальності; встановлення причин, що призводять до вчинення правопорушень працівниками таких органів; інформування населення про діяльність правоохоронних органів та вивчення громадської думки; визначення й оцінювання ефективності методів, які використовують правоохоронні органи у своїй діяльності; виявлення позитивного досвіду та його використання на практиці; відновлення порушених прав учасників суспільних відносин шляхом відміни дії незаконного правового акту підконтрольного об'єкта й відсторонення працівників від виконання посадових обов'язків¹¹. Безпосередньо громадського контролю стосуються завдання із інформування населення та виявлення позитивного досвіду у діяльності поліцейських а також сприяння виконанню правоохоронними органами покладених на них завдань, інші завдання передбачені іншими видами контролю та передбачені повноваженнями контролюючих органів.

Завдання громадського контролю за діяльністю Національної поліції України розриваються у працях Р. Миронюка та В. Гриценка. На думку Р. Миронюка основними завданнями є отримання точної та повної інформації щодо діяльності поліції; сприяння підвищенню

---

¹⁰Ніронка Ю. Сутність громадського контролю за діяльністю органів публічної влади. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. Вип. 2. С. 69.

¹¹Музичук О. М. Мета та завдання здійснення контролю за діяльністю правоохоронних органів. *Юридична наука і практика*. 2011. № 2. С. 52–53.

ефективності її роботи; популяризація серед населення соціально-значущої функції поліції; підтримання іміджу поліцейської діяльності та престижу роботи поліцейського; забезпечення прозорого відбору кадрів до поліції та їх переміщення по службі; підвищення рівня законності забезпечення прав і свобод громадян в діяльності поліції; покращення умов та порядку надання адміністративних послуг органами поліції¹². На нашу думку, хоча й безпосередньо форми громадського контролю не передбачають втручання у оперативну діяльність поліції, усе ж через взаємодію із населенням покращується загалом діяльність поліції на надання нею не лише адміністративних, але й поліцейських послуг, хоча й опосередковано (через участь у кадровій політиці, інформування поліції тощо). В. Гриценко наводить три завдання громадського контролю за діяльністю Національної поліції України, що полягають у отриманні точної та повної інформації про діяльність поліції; сприянні підвищенню ефективності роботи поліції та її іміджу; підвищенні рівня законності щодо забезпечення прав і свобод громадян у діяльності поліції¹³. В цілому, такі завдання перетинаються із наведеними Р. Миронюком, хоча й у зазначених завданнях не згадується про забезпечення взаємодії між громадянським суспільством та поліцейськими задля попередження виникнення конфліктів між ними.

О. Поклад наводить авторське бачення завдань громадського контролю за діяльністю Національної поліції України: «1) отримання точної і повної інформації щодо діяльності поліції; 2) сприяння підвищенню ефективності роботи поліції; 3) поширення серед громадськості соціально значущої функції поліції; 4) підтримання іміджу поліцейської діяльності та престижу роботи поліцейського; 5) забезпечення прозорого відбору кадрів для поліції, їх переміщення, просування по службі тощо; 6) підвищення рівня забезпечення прав і свобод громадян в діяльності поліції; 7) покращення умов та порядку надання адміністративних послуг органами поліції»¹⁴.

Отже, серед важливих завдань громадського контролю за діяльністю поліції окрім визначених дослідниками зазначимо налагодження через спільні проекти із громадськістю взаємодії між поліцією та громадянами задля профілактики виникнення конфліктів та правопорушень; корегування цілей діяльності поліції у відповідності до

---

¹² Миронюк Р. В. Громадський контроль за діяльністю поліції : монографія. Дніпро : ДДУВС, 2020. С. 28.

¹³ Гриценко В. Г. Інститут громадського контролю за діяльністю Національної поліції України. *Наукові записки . Серія : Право*. 2021. № 11. С. 58.

¹⁴ Поклад О.В. Громадський контроль за діяльністю поліції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / спец. 12.00.07. Запорізький національний університет. 2018. С. 11.

інтересів суспільства та конкретних громад, в межах яких вони забезпечують правопорядок; запобігання перетворенню Національної поліції України із правоохоронного на карально-репресивний орган; підвищення рівня довіри населення до Національної поліції України; поліпшення кадрового керівного складу Національної поліції України через процедуру прийняття резолюції недовіри керівнику органу (підрозділу) поліції органами місцевого самоврядування; впровадження у діяльності Національної поліції України принципів та ідей концепції Community policing.

Якщо говорити про форми громадського контролю, які дозволяють виконувати покладені на громадський контроль завдання, то у науковій літературі під формами контролю розуміють зовнішнє вираження контрольних дій суб'єктів контролю, найпоширенішою із яких є перевірка, окремі мають чітко визначену процедуру (службове розслідування тощо), за допомогою яких суб'єкт контролю здійснює надані йому контрольні повноваження¹⁵. О. Юнін формою громадського контролю за діяльністю Національної поліції України називає «зовнішнє вираження контрольних дій інституцій громадянського суспільства та окремих громадян, які мають законодавче закріплення. Форми громадського контролю мають порівняно з «класичним» поняттям контролю за діяльністю органів виконавчої влади певні особливості, оскільки вони не передбачають безпосереднє втручання громадян і інституцій громадянського суспільства, місцевого самоврядування в оперативну діяльність поліцейських та відсутність повноважень з накладання санкцій за порушення, які були виявлені в процесі здійснення контролю»¹⁶.

Ми можемо поділити форми громадського контролю на дві основні групи: 1) результатом здійснення якого є безпосередній вплив на управлінські рішення у Національній поліції України у випадку, якщо представники громадського контролю вирішать, що діяльність поліції не відповідає суспільним інтересам. Такою формою є відповідно до ст. 87 Закону України «Про Національну поліцію» прийняття резолюції недовіри керівникам органів (підрозділів) поліції органами місцевого самоврядування, що у свою чергу призводить до звільнення керівника органу (підрозділу) поліції та проведення службової перевірки¹⁷; 2) результатом здійснення якого є опосередкований вплив,

¹⁵ Музичук О. М. Форми контролю за діяльністю правоохоронних органів. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 1. С. 47.

¹⁶ Юнін О. Форми громадського контролю за діяльністю поліції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спеціальний випуск № 2 (121). С. 26.

¹⁷ Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 25.05.2025).

коли представники громадського контролю не мають повноважень (відповідно ст. 90 Закону України «Про Національну поліцію» формою контролю є залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських, а згідно Порядку розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України, п. 2 розділу IV, представники громадськості лише можуть бути залучені до такої процедури¹⁸; відповідно ст. 86 Закону України «Про Національну поліцію» звітування про поліцейську діяльність; ст. 88 зазначеного Закону України взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування та ст. 89 здійснення спільних проєктів з громадськістю), які передбачають прийняття рішень контролюючим органом, які безпосередньо матимуть негативні наслідки для правопорушників. Інформування громадськості не передбачає настання негативних наслідків у разі, якщо громадськість на основі аналізу звітної інформації, а спільні проєкти з громадськістю та взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування скоріше носять позитивний характер у тому сенсі, що вони передбачають напрацювання шляхом співпраці ефективних рішень для покращення діяльності поліції.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити наступні висновки:

1. Мета громадського контролю має свої характерні риси та відрізняється від мети інших видів контролю, що детермінується особливим статусом суб'єктів здійснення такого контролю, оскільки громадяни не є посадовими особами органів виконавчої влади, контрольна діяльність яких є головною, або посадовими особами органу влади, де здійснюється внутрішній контроль. Таким чином мета такого контролю має ряд специфічних відмінних ознак, оскільки її зміст полягає у залученні громадян до управління суспільними та державними справами у сфері забезпечення правопорядку правоохоронними органами, налагодженні ефективної взаємодії між громадянським суспільством та Національною поліцією України (яка передбачає обізнаність поліцейських у реальних потребах та інтересах суспільства у питанні забезпечення правопорядку та виступає запобіжником появи причин, що можуть призвести до конфліктів між

---

¹⁸ Порядок розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України: Затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України 15.11.2017 № 930. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17#Text> (дата звернення: 25.05.2025).

суспільством та правоохоронними органами), пошуком, виявленням та запобіганням відхилень у діяльності Національної поліції України служінню саме суспільним інтересам, інтересам конкретних громад (міст, сіл тощо). А основною метою громадського контролю за діяльністю Національної поліції України таким чином є запобігання (через реалізацію передбачених законодавством форм громадського контролю інститутами громадянського суспільства) перетворення її з органу забезпечення правопорядку в інтересах суспільства і держави на карально-репресивного захисника інтересів недемократичного режиму.

2. Серед завдань громадського контролю за діяльністю Національної поліції України окрім інформування громадськості про її діяльність, підвищення іміджу поліції, вплив на кадрову політику можна виділити також: налагодження через спільні проекти із громадськістю взаємодії між поліцією та громадянами задля профілактики виникнення конфліктів та правопорушень; корегування цілей діяльності поліції у відповідності до інтересів суспільства та конкретних громад, в межах яких вони забезпечують правопорядок; запобігання перетворенню Національної поліції України із правоохоронного на карально-репресивний орган; підвищення рівня довіри населення до Національної поліції України; поліпшення кадрового керівного складу Національної поліції України через процедуру прийняття резолюції недовіри керівнику органу (підрозділу) поліції органами місцевого самоврядування; впровадження у діяльності Національної поліції України принципів та ідей концепції Community policing.

3. Форми громадського контролю мають також власні специфічні риси й відрізняються від форм здійснення інших видів контролю, де основною є перевірка й контролюючі органи можуть безпосередньо втручатися у діяльність підконтрольного органу та притягувати власними рішеннями за результатами перевірок тощо до відповідальності осіб, які здійснили певні правопорушення. Таким чином форми громадського контролю можна поділити на дві основні групи: 1) результатом здійснення якого є безпосередній вплив на управлінські рішення у Національній поліції України у випадку, якщо представники громадського контролю вирішать, що діяльність поліції не відповідає суспільним інтересам; 2) результатом здійснення якого є опосередкований вплив, коли представники громадського контролю не мають повноважень які передбачають прийняття рішень контролюючим органом, які безпосередньо матимуть негативні наслідки для правопорушників. Інформування громадськості не передбачає настання негативних наслідків у разі, якщо громадськість на основі аналізу

звітної інформації, а спільні проекти з громадськістю та взаємодія між керівниками територіальних органів поліції та представниками органів місцевого самоврядування скоріше носять позитивний характер у тому сенсі, що вони передбачають напрацювання шляхом співпраці ефективних рішень для покращення діяльності поліції.

АНОТАЦІЯ

У дослідженні розглядаються теоретичні аспекти специфічних рис та змісту мети, завдань та форм здійснення громадського контролю за діяльністю Національної поліції України. Висвітлюються та аналізуються наукові напрацювання з окресленої проблематики українських дослідників та окреслюється авторське бачення мети, завдань громадського контролю за діяльністю Національної поліції України та особливостей форм такого контролю.

Підсумовується, що мета громадського контролю за діяльністю Національної поліції України полягає у залученні громадян до управління суспільними та державними справами у сфері забезпечення правопорядку правоохоронними органами, налагодженні ефективної взаємодії між громадянським суспільством та Національною поліцією України, пошуку, виявленні та запобіганні відхилень у діяльності Національної поліції України служінню саме суспільним інтересам, інтересам конкретних громад (міст, сіл тощо) таким чином глобальною метою є запобігання перетворення її з органу забезпечення правопорядку в інтересах суспільства і держави на карально-репресивного захисника інтересів недемократичного режиму. Серед завдань такого контролю варто виділити налагодження через спільні проекти із громадськістю взаємодії між поліцією та громадянами задля профілактики виникнення конфліктів та правопорушень; корегування цілей діяльності поліції у відповідності до інтересів суспільства та конкретних громад, в межах яких вони забезпечують правопорядок; підвищення рівня довіри населення до Національної поліції України; поліпшення кадрового керівного складу Національної поліції України; впровадження у діяльності Національної поліції України принципів та ідей концепції Community policing. Форми громадського контролю можна поділити на дві основні групи: 1) результатом здійснення якого є безпосередній вплив на управлінські рішення у Національній поліції України у випадку, якщо представники громадського контролю вирішать, що діяльність поліції не відповідає суспільним інтересам; 2) результатом здійснення якого є опосередкований вплив, коли представники громадського контролю не мають повноважень які передбачають прийняття рішень контролюючим органом, які безпосередньо матимуть негативні наслідки для правопорушників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рубцов В. П., Перинська Н. І. Державне управління та державні установи: Навч. посіб. для дистанційного навчання / за ред. доктора соціол. наук, проф. Ю. П. Сурміна. Київ : Університет «Україна», 2008. 440 с.
2. Андрійко О.Ф. Громадський контроль. *Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 1998. URL: https://leksika.com.ua/16501001/legal/gromadskiy_kontrol*
3. Бондар О. Г. Поняття контрольно-наглядової діяльності як основа дослідження контрольно-наглядової діяльності у сільському господарстві. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 1. С. 251–255. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_1_59
4. Вітвіцький С. С. Мета та завдання контрольної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. Ужгород : Гельветика, 2014. Т. 2. Вип. 29. С. 30–34.
5. Сквірський І. О. Мета, завдання та функції громадського контролю в публічному управлінні. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2012. № 2. С. 122–125
6. Мельников В.В. Сутність і призначення контролю у сфері публічної влади. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2023. № 11. С. 89–92.
7. Миронюк Р. В. Громадський контроль за діяльністю поліції : монографія. Дніпро : ДДУВС, 2020. 134 с.
8. Пашинський О. С. Громадський контроль як чинник демократичного розвитку держави і суспільства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 496–498.
9. Ніронка Ю. Сутність громадського контролю за діяльністю органів публічної влади. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. Вип. 2. С. 67–71
10. Музичук О. М. Мета та завдання здійснення контролю за діяльністю правоохоронних органів. *Юридична наука і практика*. 2011. № 2. С. 49–54.
11. Гриценко В. Г. Інститут громадського контролю за діяльністю Національної поліції України. *Наукові записки. Серія : Право*. 2021. № 11. С. 55–59.
12. Поклад О. В. Громадський контроль за діяльністю поліції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / спец. 12.00.07. Запорізький національний університет. 22 с.
13. Музичук О. М. Форми контролю за діяльністю правоохоронних органів. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 1. С. 41–48.

14. Юнін О. Форми громадського контролю за діяльністю поліції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спеціальний випуск № 2(121). С. 23–28.

15. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

16. Порядок розгляду звернень та організації проведення особистого прийому громадян в органах та підрозділах Національної поліції України: Затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України 15.11.2017 № 930. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17#Text>

Information about the authors:

Yunin Oleksandr Serhiyovych,

Doctor of Law, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Vice-Rector of Dnipro State University of Internal Affairs
26, Nauky Avenue, Dnipro, 49005, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-4846-2573>

Shevchenko Serhii Ivanovych,

Candidate of Law, Associate Professor,
Deputy Director of the Institute of Postgraduate Education and Distance Learning
Dnipro State University of Internal Affairs
26, Nauky Avenue, Dnipro, 49005, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-4133-8860>